

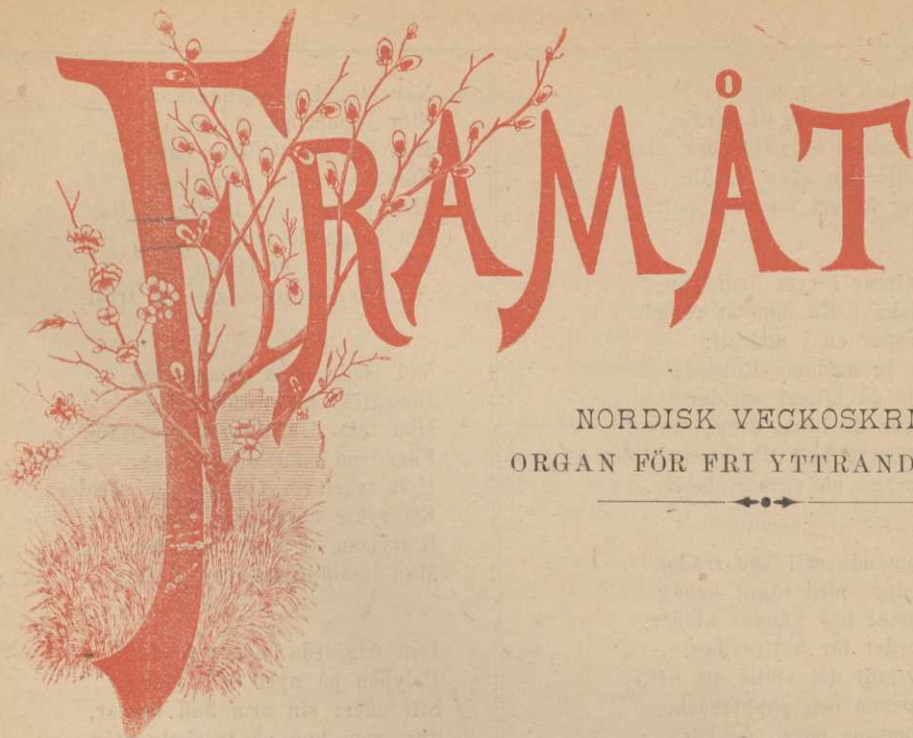

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

FÖRAMÅT

NORDISK VECKOSKRIFT
ORGAN FÖR FRI YTTRANDERÄTT.

Döm ingen ohörd. ○ Genom skäl och motskäl bildas övertygelser. ○ Fri talan.

N:o 4.

Utgifvare och redaktörer:
Albert Breinholm
Alma Breinholm-Åkermark.

Lördagen den 26 Jan.
1889.

Pris: Helt år 3: 50; Halft
år 1: 80; Kvartal 1: —
Lösnummer 10 öre.

4:de årg.

Madame Roland i fängelset.

(Ett porträtt från den stora revolutionen).

Det ryker från svedda murar,
Från gamla regimens slott.
Ej folket man mera lurar,
Se'n klarare syn det fått.
Seigneuren med presten flyktat
Från hemlandets praktgemak,
När saken så illa lyktat,
Att rätten kom under tak.

Kring nytända frihetsflamman,
Som sprides från härd till härd,
Dock stormmoln sig draga samman,
Som båda en dålig färd.
Bland stridböljor, som sig häfva,
Vidunder ur djupet gå
Att frihetens sans förkväfva
Och hjeltar till döden slå.

De hemska och gälla skriken
Från offren uti l'Abbaye
Nyss tystnat; Septemberliken
Stunt mana: Charlotte Corday!
Och suckar, af vapnen stäckta
I skräckväldets röda spår,
De ljuda ånyo väckta
I fängelsets korridor.

Då springer, en solig timma,
Dess portar på gafvel opp.
I fängelsets unkna dimma
Man ser en beväpnad tropp.
Den trampar med hårda hälar
Och slamrar med pik och kolf,
Tills bojans förskrämda trälar
Ses digna mot cellens golf.

Men kvinnan, som dit de föra,
Hon rör sig så stolt och lätt,
Som gälde det blott att göra

Gen. Dr. K. O. L.

En ronde i en menuett.
 Det djupsvarta ögats stråle,
 Den glindrar så mildt och glädt,
 Som ville den säga: småle
 Som jag åt ert fängsels natt!

Man stirrar i tyst beundran;
 Så hviskas: En dam af rang!
 Då utropar en i undran:
 Det är ju madame Roland!
 Ett löje då bittert sprider
 Sig öfver de blida drag,
 Ett strömoln helt likt, som glider
 Att skugga en vacker dag.

I skymmande cell hon träder
 Och ordnar med lugnt behag
 Sitt näste: här hängas kläder,
 Och bordet får bättre dag,
 När flyttadt det ställs att bära
 Först penna och pappersark,
 Så Thomsons poem, de kära,
 Och Tacitus och Plutark.

Sist smyckar hon fönstrets galler
 Med blommor. — När natten flyr
 Och dagsljus på bordet faller,
 Får pennan i hast bestyr.
 För, oröjd, den hjälpt i grafven
 De högtställdes despotism,
 Nu spetsas den till en glafven
 Mot folkvældets terrorism.

I bojer till doms hon sitter;
 Förtryckt, vill hon skipa rätt.
 Föraktande stilens glitter
 Hon ger oss Rolands porträtt.
 Der stiger en man af heder
 Från smutskastning renad fram,
 Som fosterlandssaken leder
 Till ära — men blott får skam.

Så följer af girondister
 Helt raskt här ett galleri.
 Hon tecknar så deras brister
 Som dygder med fin esprit.
 Men under det svarta bläcket
 Man kan som i eldskrift se
 Det löpande röda strecket:
 La France et la Liberté.

När fängelsets syndaskara
 Stör lugnet på oblygt vis,
 Hon fortare skrifver bara,
 Försänkt i det ädlas pris.
 Men pennan får hastigt hvila,
 Om klagande hörs en röst.
 Då ses hon ur cellen ila
 Att skänka sin hjälp och tröst.

Vid Godtyckets domarsäten
 Energiskt mot våldets lag
 Hon talar. Och trots förtreten
 Förvirrad man släpper tag.
 Helt tvärt i l'Abbaye sig sprider
 Ett rykte af glädlig klang.
 Rättvisan är väckt omsider;
 Man lössläpt madame Roland.

Den frigjorda hemåt hastar;
 Polypen på nytt dock när
 Sitt offer: sin arm han kastar,
 Just som hon på tröskeln står.
 Ett gäckande spel man drivvit,
 Hon förs till Sainte-Pélagie.
 En timme man henne gifvit
 Åt drömmen att vara fri.

Ett ögonblick modet brister,
 En tår syns i ögats frans,
 Och hållningen lugnet mister —
 Men blicken får åter glans.
 Hon reser sig från sitt läger
 Och känner på nytt sig stark.
 Sin penna hon ännu äger
 Och oskrifna pappersark.

Hon täljer sin barndomssaga,
 Hon drömmer sin ungdomsdröm,
 Och brokiga bilder draga
 Förbi uti vågrik ström.
 Med sanning, som aldrig sviker,
 Chockerar en bild ibland.
 Med finhet, som lätt förliker,
 Strös tankar af hennes hand.

Idylliska scener länka
 Sig tjusande i hvarann.
 Då tvärt som en blixst ses blänka
 I taflan ett epigram.
 En aristokrat hon målar —

En löjligt stereotyp.
Men nu hennes mor i strålar
Sig tecknar — en helgontyp.

Mot slutet en bild hon tager
Ur hjertats fördolda vrå.
Och ömt med sin bästa lager
Hon kransar sin vän Buzot.
Då ser man en mensklig kvinna —
För glödande för Roland —
I jordiska känslor brinna,
Dem dygdigt hon dock betvang.

Ibland ser man handen vekna
Och pennan till hvila gå.
Då synes ock kinden blekna
Och regnmoln i ögat stå.
Men råkar en vän sig närma,
Han får ej det draget se,
Han helsas med liffig värma
Och ser henne åter le.

Mot aftonens blodsky stiger
Helt plötsligt en svanesång.
Med la Marseillaise sig viger
Gironden till undergång
Och lyktar nu sina öden
Vid bilan: »Allons, enfants!»
När friheten går till döden,
Den följes af Jeanne Roland.

Hon kommer från domarbordet.
Som alltid, hon sann och fri
Har värtaligt der fört ordet.
I les conciergeries
Man spörjande fram sig tränger,
Och liksom vid en magnet
Hvar blick nu vid hennes hänger.
Hon nickar — man domen vet.

När tårar i ögon glimma,
Hon torkar dem bort med tröst.
Ännu i sin sista timma
Hon stärker ett modfäldt bröst
Och under schavottens bila
Lugnt lägger sitt hufvud ned,
Som gälde det blott att hvila
En natt intill dagens led.

Men se, hennes lif förnyar
Sig åter; som fordom stark
I revolutionens byar

Hon ler från de minnesark,
Som, spridda, sig åter enat
Att utså mång' gylne ord
Åt folken, som sig försenat
Ett sekel på halffri jord.

Gå, frihetens barn, att taga
Ditt arf efter Jeanne Roland
Och lär dig som hon att aga
Med dygd tyranni'ts falang!
Inunder det svarta bläcket
På snöhvita bladen se
Det löpande röda strecket
I eldskrift: La Liberté!

Amalia Fahlstedt.

*Utdrag ur den katolske prestens Felicité de la
Mennais arbele:*

En troendes ord.

Forts. fr. föreg. n:r.

Och genom ett grått, tjockt moln såg jag, som i en skymningsstund, ett naket öde och kalt fält, på hvars midt höjde sig en klippa, hvarifrån ett svartaktigt vatten droppvis nedföll, och de doft fallande dropparne var det enda ljud, man förnam.

Och sju gångstigar slingrade sig på fältet fram till klippan, och nära klippan, vid början af hvarje stig, var en sten, betäckt med en mig obekant grön vätska, liknande dregeln af en mask.

Och se, på en af gångstigarne varnade jag något, likt en skugga, långsamt röra sig. Så småningom nalkades gestalten, och jag såg då, att det var — icke en menniska — men skuggan af en menniska.

Och på det ställe, der hjertat har sin plats, hade den menskliga gestalten en blodfläck.

Och gestalten satte sig på den gröna, fuktiga stenen, och dess leder darrade. Och med hufvudet nedböjdt slöt det armarne tätt intill sig, för att ännu kvarhålla en gnista värme.

Och på de andra sex gångstigarne kommo sex andra skuggor efter hand till klippans fot.

Och hvar och en af dem darrade, slöt armarne tätt intill sig, och satte sig på den gröna, fuktiga stenen.

Och de sutto tysta och nedtryckta under bördan af en obegriplig hjertångest.

Och deras tystnad varade länge. Jag vet ej hur länge, ty solen gick aldrig upp öfver denna trakt, och man kände ej der till hvarken afton eller morgon. Blott de svartaktiga vattendropparne afmätte under sitt fall en enformig, dyster, trög och evig tidrymd.

Och det var en så fasansfull syn, att om Gud ej förlänat mig styrka, skulle jag icke längre kunnat uthärda den.

Och efter en krampaktig rysning upplyfte en af skuggorna hufvudet och utstötte ett ljud, liknande vindens ihåliga sus i ett benrangel.

Och klippan återsände dessa ord till mitt öra:

Jesus Kristus har segrat. Förbannelse öfver honom!

Och de sex andre skuggorna darrade och upplyfte på en gång sina hufvuden, och samma hädelse ljud ur deras bröst: Kristus har segrat. Förbannelse öfver honom!

Och i samma ögonblick betogos de af en ännu starkare fasa, molnet blef digrare, och strax upphörde det svartaktiga vattnet att rinna.

Och de sju skuggorna hade ånyo sammanjunkit under bördan af sin hemliga ångest. Och der rådde en tystnad, långvarigare än första gången.

Och en af dem, som satt på sin sten i en orörlig, lutande ställning sade: Det har således gått Eder på samma sätt som mig. Hvar till hafva då våra rådslag gagnat oss?

Och en annan svarade och sade: *tron* och *tanken* hafva sönderbrutit folkens kedjor, *tron* och *tanken* hafva befriat jorden.

Och en sade: vi ville söndra människorna, men vårt förtryck har förenat dem emot oss.

Och en annan sade: vi hafva utgjutit blod, men blodet har kommit öfver oss.

Och en annan sade: vi hafva utsatt förderf, och det har grott inom oss och förtärt våra ben.

Vi hafva trott oss kväfva friheten, och dess fläkt har förtorkat vår makt intill roten.

Då utropade den sjunde skuggan:

Kristus har segrat. Förbannad vare han!

Och alla svarade med en mun: Kristus har segrat. Förbannad vare han!

Och jag såg en hand närma sig. Hon dopade fingret i det svartaktiga vattnet, hvars

droppar i sitt fall mätte evigheten, tecknade dermed de sju skuggorna på pannan, och de buro tecknet för evigt.

Reformföreningens i Göteborg afdelning.

Östergötlands Rösträttsförenings historia.

Östergötlands Rösträttsförenings historia är lätt¹ skrifven. Den omfattar endast 1 1/2 år. Att föreningen under denna korta tid kunnat uträtta icke så litet tyckes bevisa att den fyller ett behof och att dess verksamhetsformer äro lyckligt funna.

Föreningen bildades på ett möte den 24 Juli 1887. Början var anspråkslös; tre dagar efter detta möte voro medlemmarne endast 27. Den 22 Augusti hade de stigit till ett par hundra. I December 1887 hölls det konstituerande mötet, besökt af en stor mängd landsortsbor, och nu voro medlemmarne redan ett par tusen. Härefter arbetades ihärdigt och oafbrutet genom upprop i »Östgöten» och andra af länets tidningar samt genom korrespondens med folkvänner. I Jan. 1888 tillkom ytterligare ett halft tusen, och under 1888 växte föreningen sedan alltjemt, så att vid det första årsmötet, den 19 Augusti 1888, var medlemssiffran ej mindre än 7,000 och är nu 8,000.

Det ofvannämnda årsmötet utmärkte sig för en mycket storslagen och hoppingifvande karakter. Från hela länet hade de för saken mest intresserade denna dag samlats i Linköping. På förmiddagen hölls sammanträde med sockenombuden, och det var glädjande att iakttaga den intelligens, som utmärkte denna församling. Det var i ögonen fallande, att de mest upplyste och begåfvade i hvarje ort hade blifvit ledare. Till eftermiddagen såldes öfver 3,000 inträdesbiljetter. Kyrkoherden Per Nyman och boktryckaren I. Kjellberg talade. På aftonen företogs ett mycket anslående färdtåg till jernvägsstationen.

För närvarande arbetar föreningen på att få till stånd en god organisation med hufvudombud och biträdande ombud i hvarje socken,

motböcker med hvarje afdelning, väl ordnad matrikel o. s. v.

Redan 1887 utgaf föreningen en 40:sidig skrift, kallad »Rösträtt eller revolution», i 5,000 ex. Derefter uttogs tillståndsbevis för »Flygblad för allmän rösträtt», af hvilket n:r 1 utkom i Mars 1888 i 26,000 ex. och n:r 2 i December samma år i 37,000 ex.

Dessa blad ha rekviderats af folkvänner och arbetareföreningar i hela landet, och föreningen har i sitt arkiv hundratals bref från alla Sveriges delar. Många föreningar hafva bildats med Östergötlands Rösträttsförening som mönster.

De grundsatser, som föreningen med sådan framgång följt under sin verksamhet, kunna uttryckas sålunda:

Mål: att väcka, samla och upplysa folket till enig och kraftig kamp för den allmänna rösträtten.

Medlemmar: föreningen söker att omfatta representanter för alla folkliga sträfvanden, såsom frireligiösa, goodtemplare och andra, nykterhetsvänner, fredsvänner, demokrater af olika namn o. s. v.

Organisation: Ledd af en centralstyrelse, som sammanträder i provinsstaden, har föreningen afdelningar med ombud i hvarje stad, socken, bruk o. s. v. Dessa afdelningar få, om de så önska, verka som särskilda föreningar med egna styrelser.

Afgifterna till centralstyrelsen ha satts mycket lågt: endast 10 öre i inträdesavgift och 10 öres uttaxering vid förefallande behof. På grund af det stora medlemsantalet har dock eknomien redt sig bra.

Verkningsätt: medels föreningsavgifter eller på annat sätt åstadkomma penningmedel söker föreningen verka för sitt mål genom skrifter, föredrag, diskussioner o. s. v.

Föreningens mening och hopp ha varit, att alla Sveriges landskap skulle organisera sig på samma sätt, hvarefter ledningen af hela rösträttsarbetet skulle anförtros åt en af alla rösträttsföreningarne utsedd komité.

Derför är nu också i föreningen ett förslag uppe om ett upprop till Sveriges folkvänner i detta syfte.

Bland andra frågor, som nu äro under behandling, märkas: en föredragstur genom hela provinsen af literatören A. Törnblom; ett föreningstecken för medlemmarne i Sveriges rösträttsföreningar; ett nytt nummer af flygbladet o. s. v.

Rösträttsföreningsorganisationens betydelse kan i korthet uttryckas så:

Å ena sidan bringar den frågan på tal ej allenast vid allmänna möten utan än mera man och man emellan, hvarjemte den sätter folkvännerna i tillfälle att trycka och sprida skrifter, anordna föredrag o. s. v. Härigenom måste, så visst som sanningen segrar, ett lifligt och djupt medvetande väckas hos folket om rösträttsreformens rättvisa och betydelse, och så hade man ju kommit åtminstone halfvägs till målet.

Å andra sidan måste en sådan folkrörelse slutligen göra intryck på de makttagande, som Björnsson i förevarande fall skrifer:

»Får vi takt i hundra tusen
Jo, den brusen vil de höre».

„Fröken Julie.“

Gennäm till hr G. af Geijerstam.

För några månader sedan utkom ett populärt medicinskt arbete med titeln »Andliga farsoter». Der var emellertid uteglömd en farsot, som mer än väl försvarar sin plats vid sidan af morfiomanien och storhetsvansinnet. Något namn kan jag för ögonblicket icke ge den, men den yttrar sig i tidens förkärlek för sjukdomsskildringar och abnormiteter. Bland sjukdomar är det åter i synnerhet sexuella och sinnessjukdomar, som intressera. Och vår tids realistiska diktning har tagit så starkt intryck af denna smak, att numera de flesta utkommande romaner lukta sjukhus på långt håll.

En dylik sjukdomsskildring är »Fröken Julie». Man får först och främst se verkan af ölet och vinet, som retar och ökar den unga kvinnans tillfälliga opasslighet, och som gemensamt med denna blir af så stor effekt. Vidare får man intryck af att fröken Julie är en kvinna med öfverspänd hjerna, alstrad genom motsatserna af den ärfda rangen och den emanciperade uppfostran.

Det hela är ett i högsta grad starkt och osmakligt sorgspel, och det var mig omöjligt att under läsningen känna något annat än afsmak och äckel.

I en medicinsk afhandling passar ett dylikt ämne, men icke i en bok, afsedd att räknas

till »skönlitteraturen». Ej heller lämpar det sig, enligt min mening, för scenen.

Emellertid hvarken kan eller vill jag förneka, att hr Strindberg med vanligt skarpsinne skildrat, hvad han velat skildra. Men de båda hufvudpersonerna förefalla väl mycket onaturliga, nästan som automater, satta i rörelse af författarens inbillning. Jemför man detta sorgspel med t. ex. Ibsens »Brand», så äro väl, trots dess öfverdrifter, hufvudpersonerna i sist nämnda sorgespel bra mycket mer naturliga, äfven om jag tar med i räkningen, att fröken Julia, tack vare alkoholen, ej är vid sina normala sinnen.

Hvad beträffar den rent språkliga behandlingen, så har hr S. inblandat en hel del plumpheter, som mycket väl äfven i ett naturalistiskt arbete kunna vara borta. Men, frånsedt detta troligen rent afsigtliga fel, är hr S. äfven på detta område mästaren.

Hr G. af G. påpekar i sin anmälan, att en af hr S:s gamla käpphästar,^{*)} hvars s. k. könshat, här har en god del i uppkomsten af de känslöstämningar, som utgöra sorgspelets senare hälft. Men hr G. är äfven nog opartisk att påpeka, att skildringarne här ej äro rent naturliga. Mig förefalla de, (liksom hela »könshatet») om just ieke som fantasifoster så åtminstone som alster af sammanträffandet med några rent abnorma personer, hvilka kommit i författarens väg, och hvilka han tagit starkt intryck af. Dessa skildringar tjena här endast att öka det osmakliga i stycket.

I min anmälan af professor Ribbings föreläsningar^{**)}, kallade jag hr S. svenska litteraturens enfant perdu. Det gjorde mig både ond och ledsen att se »Mäster Olofs» och »Utopiers» mästare nedsjunka till skildringar af abnormiteter och sjukdomar, liksom han skulle behöfva dylikt till hjälp för att åstadkomma en kraftig verkan. Men ännu mera ond var jag öfver den moral, som genomgått hans arbeten alltifrån Giftas I (utom dennas förord), en moral som accepterar den fria kärleken för mannen, men fordrar renhet af kvinnan.

»Det kommer något kvalmigt från Norge», yttrade för någon tid sedan en medlem af »det unga Sverige». Troligen hänsyftade han på Björnsons stränga kraf på sedlighet för mannen. Om August Strindberg verkligen eger

den människokänedom, som hans meningsfränder låta påskina att han har, då är det verkligen förvånande att han kan vara så sjelfbedräglig och påstå mannen vara polygamist, hvilket otvetydigt framgår af flera yttranden i hans arbeten. Egde han verkligen denna människokänedom, helst en läkares med stor praktik, så skulle han med säkerhet ställa sig på Björnsons och *läkarevetenskapens* sida i dessa frågor.

Så som han nu behandlar den sexuela frågan, måste man tro honom skriva derom under spritens inverkan, i sällskap af unga, oerfarna, lättsinniga män. Redan i »Fadern», detta elaka, oberättigade anfall mot hela kvinnokönet, började jag misströsta att få se något verkligt godt af hr S.

Och vid den medicinska afhandlingen i dramatisk form, som kallas »fröken Julie», trodde jag mig kunna vara säker härpå.

Jag har sedan sett, att jag misstagit mig,^{*)} men jag kan dock icke med tystnad se en anmälan af »Fröken Julie» sluta med orden: »intressant är stycket i hög grad och värdt den bildade allmänhetens största uppmärksamhet.» Jag säger ännu en gång, att, om det utgifvits i annan form för att vara, hvad det är, en medicinsk afhandling, då hade det kunnat försvara sin plats, men såsom ett alster af skönlitteraturen, är det kort och godt en skandal, ett missfoster.

B. E. H.

När och Fjärran.

Tvåne föredrag af fröken Ellen Key. Onsdagen den 4 jan. höll fröken Key, på inbjudan af Göteborgs Kvinnoförening, ett föredrag om kvinnans obegagnade rättigheter, och fredagen den 11, på inbjudan af Reformföreningen i Göteborg, ett annat föredrag om hur reaktioner uppstå. Båda föredragen mottogos med stor sympati af åhörarne, och kommer det sista, *Hur reaktioner uppstå*, att tryckas i ett af Framåts närmast utkommande nummer.

Fil. dokt. Georg Brandes kommer den 7, 9 och 11 februari att hålla föredrag härstädes öfver: *Heinrich Heine och hans samtid.*

*) Uttrycket af undertecknad B. E. H.

***) Framåts sista häfte 1888.

*) Vid genomläsandet af »Blomstermålningar» etc.

Rösträtt för *Kvinnan* ingår nu i England i såväl höger- som vensterpartiets program. Diskussionsmöten i frågan afhållas för närvarande landet rundt.

Med anledning af det af doktor *Edvard Brandes* i det danska folktinget framlagda förslaget om upphäfvandet af den kgl. teaterns monopol på att uppföra skådespel, cirkulerar nu bland dramatiska författare, komponister, teaterdirektörer och aktörer en adress, som framhåller att teaterförhållandena äro ordnade på ett fullständigt olämpligt sätt. Kongl. teatern i Danmark är nämligen den enda teater i den civiliserade världen, som har ofvan nämnda monopol. Denna teater har monopoliserat hela den nationella teaterlitteraturen, och då den endast helt sparsamt begagnar sig af densamma, hindras direktörerna för privatteatrarna att uppföra verkligt goda och lärorika stycken, hvilket ytterligare har till följd, att skådespelare utom den kongl. teatern ej ega tillfälle att utbilda och utveckla sig i sin konst. Och slutligen göres författarne ekonomiskt och literärt afhängiga af den kongl. teatern.

Adressens inbjudare äro: Hostrup, Richardt, Gjellerup, S. Shandorph, Ernst v. d. Recke, Einar Christiansen.

Fru S. Adlersparre har dragit sig tillbaka från redigeringen af kvinnotidskriften »Dagny». Fru *Amanda Kerfstedt* har intagit hennes plats.

Socialistisk kongress skall under påsken afhållas i Stockholm.

Kongressens hufvudsyfte är att få en organisation till stånd mellan Sveriges socialdemokratiska föreningar, hvilka för närvarande äro alldeles i saknad af en dylik.

Kongressen blir således en konstituerande partikongress för Sveriges socialdemokratiska arbetareparti.

Alla arbetarekorporationer, hvilka godkänna det socialdemokratiska programmet, äro inbjudna att delta i kongressen. Särskildt nämnas i inbjudan socialdemokratiska föreningar, arbetareklubbar och fackföreningar, men för resten äro alla arbetareföreningar välkomna, så framt de stå på klasskampens grund och vilja vara med om att upprätta ett svenskt socialdemokratiskt arbetareparti.

Kvinnlig styrka. Vid sist afhållna stadsfullmäktigeval i Boston (Nordamerika), var det första gången kvinnornas rösträtt gjorde sig gällande i stort. Med kvinnornas hjälp störtades då de ditintills ensamt rådande demokraterna. Demokraterna hade förnämligast haft Irländarne, hvilka äro mycket talrika i Boston, att tacka för herradömet. Men under sist förflutna sommaren hittade det under romerskt-katolskt = Irländskt inflytande stående skolrådet på att afskaffa en del skolböcker, på grund af deras protestantiska tendenser, som det hette. Detta upphetsade i hög grad Bostons befolkning, först och främst kvinnorna, och föranledde dem att taga del i valkampen, hvilket de förut underlåtit att göra. Öfver 22,000 röstberättigade kvinnor läto införa sina namn på vallistorna, och en komité af 100 kvinnor ledde rörelsen, med det resultat, att skolrådet, stadsfullmäktige och borgmästarembetet besattes med republikanska kandidater.

Fedraheimen. Radikalt Maalblad. Ehuru denna norska tidning nu räknar sin 13:de årg., är den helt säkert

de flesta svenska läsare obekant. Tidningen redigeras med en anmärkningsvärd pigghet, kraft och originalitet. Dess redaktör är *Icar Mortenson*. En af dess flitigaste medarbetare: *Arne Garborg*. Dess program:

Bonden og Arbeidaren skal fram, Kyrkja fri, Kveik i Kristendomen, Vern um Ægteskapet, Forsvarssamlag med Sverik utan Konge, Røysterrett for alle og meir Sjølvstyre i Bygd og Fylkje, mindre Stats- og Embætsvelde, Rett for Mindretalet, Sparepolitikk i alt so nær som Uplysningi.

Jordbrukstillståndet i Norge. All matrikulerad jord är värderad till 800 millioner kr.

Hypoteksbanken har pant i tiondelen, 80 mill. kr. Och all hypoteksskuld i landet, hvilken 1865 var 162 mill kr., har på 15 år stigit ofantligt. År 1880 var hon 278 mill. kr. Det vill säga, för det mesta ökas hon med 8 mill. kr. hvarje år. Ingenstädes går det så fort som i Hedemarkens amt, ty der ökas hypoteksskulden med 2 mill. kr. hvarje år.

Dessa uppgifter äro hemtade ur »Fedraheimen», som fortsätter:

»Det bär åt skogen förr eller senare, det kunna alla se. Och då blir det stäldt på ett af dessa sätt:

Antingen göra stormännen sig till egare af jorden, jaga folket ur fjällbygderna och släppa dit grisar i stället, som man gjort i Skottland.

Eller blir det en social revolution. Vi säga, som vi sagt förut: ramplar det i väg i utlandet, så lossnar det också här.

Sävida vi gå i blinde, ja, då går det på ett af dessa sätt.

Men om vi toge oss för att se oss för i tid, kunde vi kanske få afvärdt den värsta olyckan. Hvad fins det då för botemedel?

Henry George har ett botemedel, socialismen ett, anarkismen ett. Och alla dessa tre botemedel gå först och främst ut på detta: bort med den privata jordegendomsrätten. Jorden tillhör hela samhället, ingen privat man har rätt att göra med henne som han vill.

Toge vi oss för att tänka allvarligt öfver detta, vore vi rustade. Vi gräfdä då likasom en kanal omkring »fossen», så att, när vi kände det ville gå utför, då styrde vi skutan åt sidan och sluppe oskadde in i ett lugnare farvatten.

Fins det då inga andra medel? frågar du.

Jo, det fins det visst.

Det är några som säga; låt oss få skyddstullar. Men hvad äro skyddstullar detsamma som?

Jo, att det ena landet utarmar det andra, och att bonden och arbetaren äta ut hvarandra.

Skydsstull är detsamma som krig länderna emellan och borgarkrig hemma i landet.

Så det botemedlet är nog bara si så der.

Och så är der ett medel till:

Spara! Spara, du utarmade bonde, du utsultne handverkare och du gamle krokige dagakar! Bara spara, så skall du få se på underverk! Om nu den, som knappt har mat i munnen och en klädtrasa på kroppen, skulle till att spara några öre hvar dag, hvad tror du då han skulle bruka dessa öre till, om han riktigt tänkte efter? Ajo, han funne nog, att han vore bäst tjensad med att köpa ett rep till sin hals.

Så det medlet är nog också bara si så der.»

Till Redaktionen insänd literatur.

Tidningar och tidskrifter.

Kvinden og Samfundet N:r 1. — Dagny tionde häftet 1888. — The Womans Journal N:r 51—52. — Idun N:r 1. — Skandinavisk modetidning N:r 5. — Småskolevännen N:r 26 1888. — Sanningsökaren N:r 2. — Svenska Mosskultur-föreningens tidskrift. Extranummer. Innehållet är rikt och det fins åtskilliga goda artiklar i nämnda kultur, såsom: Om mossars gödsling. Om snäckmurgel. Om kainit. Torfströsvärde o. s. v. —

Brochyrer.

Huru 10 öre kunna skapa en förmögenhet. Översättning från engelska, 135:te tusendet. Vill man följa de i brochyren gifna råd, skulle man nog i någon mån kunna ekonomisk trygga sin existens.

Böcker.

»Poesiens Vandring» af Lotten von Kramer. I kommission hos *Looström & Comp.* — *Poesiens Vandring* är en samling hyllningsdikter, närmast tillägnade svenska celebriteter, men också andra storheter få sin lofsång. Samlingen är mycket brokig. Den innehåller nämligen: Aslög eller poesiens vandring, tillägnad Viktor Rydberg, Carl Snoilsky, G. D. af Wirsén, Pontus Wikner, August Strindberg, Ernst Ahlgren, Zacharias Topelius, Emilie Flygare-Carlén, Henrik Ibsen, Prins Bernadotte, G. von Rosen, Furst Bismark, S. A. Hedlund, Liss Olof Larsson, Doktor Westerlund, Elise Hvasser, Knut Almlöf, Gustaf Fredriksson, Ellen Hartman, Sarah Bernhardt, Dioskurene (Carl von Bergen och Anton Nyström), August Palm, Boltzius, Frälsningsarmén, Sorgpenséer) Tröst, Lilla Alfs Saga och Tello. Man dömmel! En och annan dikt är verkligen bra, t. ex. dikten om Strindberg och minnesrunan öfver Wikner, men det öfvervägande antalet dikter är af ringa poetisk halt. Det är ledsamt, att den begåfvade författarinnan ej varit mera kritisk. Illustrationerna, af Jenny Nyström, äro här och hvar malplacerade, smaklösa.

Til Sjø og i Land, fortällinger for Børn af *Johanne Vogt*. Alb. Cammermeyers förlag, Kristiania. De här förekommande berättelserna utmärka sig genom en renhet i stilen, något dämpadt, blid och värmande i tonen, som verkar välgörande på läsaren.

Arbetsgifvare och arbetare. *Förlikningsmetoder vid deras intressetvister* i England och Förenta Staterna af *Axel Raphael. Samson & Wallin* distribution.

Olaves Pedersens 21:s Rapport og Andet med tegninger af *Wilhelm Larsen*. Alb. Cammermeyers förlag Kristiania. Dessa muntra visor i Kristiania-jargon vittna om, att humorn ej flytt från det annars så filosoferande och blaserade Kristiania.

Innehållsförteckning:

Amalia Fahlstedt: Madame Roland i fängelset. (Poem). — Utdrag ur den katolske prestens Felicité de la Mennais arbete: En troendes ord. — Östergötlands rösträttsförenings historia. — *B. E. H.*: »Fröken Julie.» Genmäle till G. af Geijerstam. — När och Fjärran. — Literatur.

Framåts medarbetare:

Prof. Victor Rydberg, Fil. dokt. Carl von Bergen, Dr S. Hedin, Anne Charlotte Edgren, Aug. Strindberg, Verner von Heidenstam, Fil. dokt. Carl Snoilsky, Med. dokt. Anton Nyström, Mathilda Roos, Fil. dr A. F. Åkerberg, Georg Nordensvan, Hellen Lindgren, Ola Hansson, Axel Lundegård, Gustaf af Geijerstam, Eva Vigström (Ave), Amanda Kerfstedt, A. U. Bååth, Cecile Gohl, Ellen Fries, Ellen Key, Elin Ameen, Helene Nyblom, Cecilia Holmberg, f. Bååth, Claes Lundin, Robinson, Tor Hedberg, Johan Nybom, Oskar Levertin, Anna A., Elna, Johan Lindström, (Saxon), Jonas Lie, Kristofer Janson, Kristian Gloersen, Irgens Hansen, U. E. Berner, Amalie Skram, Alvilde Prydz, Margarete Vullum, Fil. dokt. G. Brandes, Fil. dokt. S. Schandorph, Fil. dokt. Edv. Brandes, Prof. H. Höfding, Fil. dokt. Pingel, Herman Bang, John Paulsen, N. J. Nörlund, Anna Brosböll, Rafael Hertzberg, Gerda von Mieczwitz m. fl.

Framåt upptager i sina spalter:

- 1:o artiklar i alla nutidens sociala frågor såsom: *kvinnofrågan, arbetarefrågan, nykterhetsfrågan, fredsfrågan;*
- 2:o artiklar i religiösa frågor;
- 3:o artiklar om *vegetarism, vivisektion, djurskydd* och kortare populärare skrifna artiklar i *filosofi* och *naturvetenskap;*
- 4:o *Teaterrecensioner*, skönliterära alster: poem, noveller, skisser m. m.;
- 5:o *Bokrecensioner, kåserier* m. m.

Expeditions- och Redaktionsbyrå:

2:dra Långgatan 40.

Pris:	Helt år	3,50
»	Halfår	1,80
»	Kvartal	1,00

Lösnummer: 10 öre.

Prenumerationsställen:

Alla *postanstalter* och *boklädor* inom Sverige Norge, Danmark och Finland, samt (för Göteborg) *Framåts expedition.*

Prenumerantsamlare

erhålla för 4 prenumeranter kr. 3,50 kontant, då postanstaltens kvitto insändes till expeditionen.

Distribueras af utgifvarne.

Utgifningsort: Göteborg.

GÖTEBORG,
ALB. OLSONS BOKTRYCKERI
1889.

Sprid "Framåt"!
Prennera på närmaste postanstalt!

